

Zitting 1979–1980

16 033

Goedkeuring van het op 29 oktober 1976 te Genève tot stand gekomen Verdrag betreffende jaarlijks verlof met behoud van loon van zeevarenden (Verdrag nr. 146, aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie in haar tweeënzestigste zitting; Trb. 1977, 107)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inleiding

De Internationale Arbeidsconferentie heeft in 1976 tijdens haar tweeënzestigste zitting te Genève een verdrag aangenomen betreffende jaarlijks verlof met behoud van loon van zeevarenden (Verdrag nr. 146, Trb. 1977, 107). Dit verdrag herzielt het eerdere verdrag omtrent deze materie van 1949, aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie in haar tweeëndertigste zitting, te weten het Verdrag nr. 91 (Trb. 1951, 29). Bij schrijven van 6 februari 1978 heeft de eerste ondergetekende, ter voldoening aan het bepaalde in artikel 19 van het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie, de tekst van dit verdrag aan de Voorzitters van beide Kamers der Staten-Generaal toegezonden, vergezeld van een toelichting, waarin het standpunt van de Regering ten aanzien van dit verdrag is uiteengezet (vergelijk Handelingen Tweede Kamer van 15 februari 1978, blz. 822, 1ste kolom). Aan het slot van die toelichting is medegedeeld dat voor wat Nederland betreft, een voorstel van wet tot goedkeuring van Verdrag nr. 146 en tot aanpassing van het Wetboek van Koophandel wordt voorbereid.

Een wetsontwerp tot aanpassing van het Wetboek van Koophandel, houdende wijziging en aanvulling van de artikelen 381 en 414 van dat Wetboek zal bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig worden gemaakt.

Het verdrag

1. Het verdrag strekt zich uit tot allen die als zeevarenden werkzaam zijn aan boord van zeeschepen. Het verdrag is niet van toepassing ten aanzien van de kapitein en de schepelingen ter zeevisserij (vergelijk artikel 2, tweede lid, onder b). Ingevolge de artikelen 381, vijfde lid, en 452g van het Wetboek van Koophandel, zoals dit thans luidt, gelden de vakantiebepalingen voor kapitein en schepelingen niet ter zeevisserij. Het Wetboek van Koophandel stemt hierin reeds overeen met het Verdrag nr. 146.

2. De belangrijkste regels in het verdrag zijn de volgende.

a. Iedere zeevarende, in de zin van het verdragsartikel 2, heeft volgens artikel 3 van het verdrag recht op een jaarlijks betaald verlof van ten minste dertig kalenderdagen. Het verdrag maakt hierbij, anders dan de bestaande bepalingen ter zake, geen onderscheid naar leeftijd dan wel naar functie of

rang. Deze bepaling in het verdrag leidt tot een resultaat voor de zeevarende dat gunstiger is in vergelijking met de regeling in het bestaande wettelijke regime: de artikelen 381, eerste lid, en 414, eerste lid, van het Wetboek van Koophandel (ten minste achttien dagen voor kapitein en scheepsofficieren) en voor de schepelingen artikel 1638bb van het Burgerlijk Wetboek (ten minste drie maal het bedongen aantal arbeidsdagen per week en, voor jeugdige werknemers: vier maal dat aantal). Het in de inleiding genoemde wetsontwerp tot aanpassing van het Wetboek van Koophandel beoogt de op dit punt vereiste aanvulling van de huidige wetgeving. (Vergelijk het voorgestelde artikel 414, eerste lid).

b. Ingevolge artikel 5, derde lid, van het verdrag dienen de dagen waarop niet is gewerkt wegens arbeidsongeschiktheid of het genieten van studieverlof te worden meegeteld als diensttijd voor de opbouw van de vakantie-aanspraken. Wij wijzen er in dit verband op dat in het ontwerp van wet tot aanpassing van het Wetboek van Koophandel rekening is gehouden met de in het verdrag geopende mogelijkheid dat studieverlof wordt gerekend tot de diensttijd «op voorwaarden, vast te stellen door het bevoegde gezag».

Het zojuist genoemde ontwerp van wet tot aanpassing van het Wetboek van Koophandel (vergelijk het voorgestelde artikel 414, tweede lid) bevat dergelijke voorwaarden, te weten

1. dat het studieverlof tijdens de duur van een dienstbetrekking wordt genoten;

2. dat tijdens het studieverlof een studie-uitkering (in plaats van loon) van de zijde van de werkgever wordt genoten.

c. In artikel 6 van het verdrag worden de dagen genoemd die niet tot de vakantie mogen worden gerekend. Het gaat hier om officieel erkende en gebruikelijke feestdagen, ziekte-dagen, tijdelijk verlof en compensatieverlof. Wij wijzen erop dat over de hier aan de orde zijnde materie de bestaande wetgeving alleen een bepaling inhoudt voor zover het ziekte-dagen betreft. Wij tekenen echter hierbij aan dat het expliciet bepalen dat sommige verlofdagen niet als vakantiedagen mogen worden beschouwd, een logisch voortvloeisel is van de constructie dat het aantal vakantiedagen in het verdrag wordt vastgesteld in «kalenderdagen» en niet in een aantal malen «het bedongen aantal arbeidsdagen per week». Het meergenoemde wetsontwerp tot aanpassing van het Wetboek van Koophandel beoogt de op dit punt vereiste aanvulling van de huidige wetgeving (vergelijk het voorgestelde artikel 414, derde lid).

d. In artikel 10, tweede lid, van het verdrag wordt geregeld dat de zeevarende zijn vakantie mag aanvangen op de plaats waar hij is gemonsterd of op die waar hij is aangeworven, al naar gelang die plaats het dichtst bij de woonplaats van de zeevarende is gelegen. Wij merken op dat artikel 414, vierde lid, van het Wetboek van Koophandel bepaalt dat aan de schepeling die in Nederland is gemonsterd of die in Nederland woont, de vakantie, desverlangd, in Nederland moet worden gegeven. Het in de inleiding genoemde wetsontwerp beoogt de op dit punt vereiste aanvulling van de huidige wetgeving (vergelijk het voorgestelde artikel 414, zesde lid).

e. In artikel 10, derde lid, van het verdrag is bepaald dat de tijd van de reis vanuit het buitenland naar de plaats waar de zeevarende de vakantie mag opnemen niet tot de vakantie mag worden gerekend. Het in de inleiding genoemde wetsontwerp beoogt de op dit punt vereiste aanvulling van de huidige wetgeving. (Vergelijk het voorgestelde artikel 414, derde lid, onder d).

3. Hieronder zullen de in deze memorie nog niet besproken materiële verdragsbepalingen met betrekking tot de kwestie van de vakantie van zeevarenden worden aangegeven met vermelding van de regelingen in het Nederlandse recht waarin de hier bedoelde verdragsvoorzieningen reeds zijn of worden opgenomen. Het gaat hier om de verdragsartikelen 4, 5, eerste en derde lid, 6, onder b, 7, eerste en derde lid, 8, 10, eerste lid, 11 en 12.

Artikel 4 van het verdrag (evenredigheid tussen de duur van het dienstverband en die van de vakantie): vergelijk artikel 1638cc, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 5, eerste lid, van het verdrag (wijze van berekening van de duur van de vakantie); vergelijk artikel 1638cc, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 5, derde lid, van het verdrag (het beschouwen van dagen waarop onder meer als gevolg van ziekte niet is gearbeid, als werkdagen ten behoeve van de opbouw van de vakantie-aanspraken): vergelijk artikel 1638dd, tweede lid van het Burgerlijk Wetboek. Ten aanzien van de tijd gedurende welke niet is gearbeid wegens het volgen van maritiem onderricht, zij echter verwezen naar het gestelde onder 2b van deze memorie.

Artikel 6, onder b, van het verdrag (het niet rekenen tot het jaarlijks verlof van, onder meer, de duur van arbeidsongeschiktheid wegens ziekte, ongeval of zwangerschap): vergelijk artikel 1638ee j^o. artikel 1638dd, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 7, eerste lid, van het verdrag (loonbetaling over de vakantieperiode): vergelijk artikel 1638hh, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 7, derde lid, van het verdrag (loon over vakantie die niet is opgenomen wegens voortijdige beëindiging van het dienstverband): vergelijk artikel 1638ii, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 8 van het verdrag (het al dan niet aaneengesloten verlenen van de vakantie) is overgenomen in het ontwerp van Wet tot aanpassing van het Wetboek van Koophandel aan het Verdrag nr. 146, en wel in het voorgestelde artikel 414, vierde lid.

Artikel 10, eerste lid, van het verdrag (raadpleging van werknemers door de werkgever omtrent de tijd waarin vakantie wordt opgenomen): vergelijk artikel 1638gg, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 11 van het verdrag (nietigheid van de overeenkomst tot het doen van afstand van vakantie): vergelijk artikel 1638mm van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 12 van het verdrag handelt over de terugroeping van vakantie in uiterste noodzaak. Deze bepaling is opgenomen in het ontwerp van Wet tot aanpassing van het Wetboek van Koophandel aan het Verdrag nr. 146, en wel in het voorgestelde artikel 414, achtste lid.

4. Ten slotte vermelden wij volledigheidshalve drie materiële verdragsregelingen welke onder de nummers 2 en 3 van deze memorie niet aan de orde zijn gekomen. Het betreft de artikelen 5, tweede lid, 7, tweede lid, en 9 van het Verdrag nr. 146.

Artikel 5, tweede lid, van het verdrag schrijft als beginsel voor dat de dienst, verricht zonder dat is gemonsterd, moet worden gerekend tot de dienstdtijd. In een aantal landen wordt de aanvang of beëindiging van de arbeidsverhouding gekoppeld aan plaatsing op, dan wel schrapping van de monsterrol. Deze situatie doet zich in Nederland niet voor omdat hier het bestaan van een arbeidsovereenkomst geheel los staat van de kwestie of de zeevarende werknemer al dan niet op de monsterrol is geplaatst. De Nederlandse wetgeving is dus op dit punt in overeenstemming met het verdrag.

Artikel 7, tweede lid, van het verdrag bepaalt dat – tenzij anders is geregeld in de nationale wet of (collectieve) arbeidsovereenkomsten – het loon over de vakantieperiode vóór de aanvang van de vakantie moet worden uitbetaald. Wij zijn van mening dat de bestaande algemene regeling, te weten dat het loon – óók het loon over de vakantieperiode – wordt betaald na afloop van een bepaalde periode (week, maand: vergelijk artikel 1638l van het Burgerlijk Wetboek) bevredigend functioneert, met name gezien de in Nederland bestaande vakantiebijslagregeling, zodat een wijziging op dit punt niet wordt voorgesteld.

Artikel 9 van het verdrag zegt dat in uitzonderingsgevallen bepaald kan worden dat de vakantie wordt vervangen door een geldelijke uitkering. Wij vermelden dat het Nederlandse recht zo een regeling slechts kent bij het einde van de dienstbetrekking (artikel 1638ii van het Burgerlijk Wetboek) zulks met het oog op het belang van de werknemer bij een feitelijk genot van vakantie gedurende een bepaalde periode. Van de mogelijkheid, voorzien in artikel 9 van het verdrag, zal dan ook geen gebruik worden gemaakt.

Naar onze mening bestaat geen bezwaar tegen goedkeuring van het Verdrag nr. 146 voor Nederland, hetgeen betekent dat de bekrachtiging van dit verdrag, opzegging van het eerdere Verdrag nr. 91 (vergelijk artikel 18, eerste lid, onder a van het Verdrag nr. 91) met zich medebrengt.

De Minister van Sociale Zaken a.i.,
A. P. J. M. M. van der Stee

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
D. F. van der Mei